СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 186. Джерзи Сити, Н. Дж., субота, 11. серпня, 1928. VOL. XXXVI. No. 186. Jersey City, N. J., Saturday, August 11, 1928. THREE CENTS.

ВЕРЕСЕНЬ -- МІСЯЦЬ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА.

ПЯТЬ ДНІВ ПРАЦІ — ДОМАГАННЯ НЮБЕДФОРДСЬКИХ ТКАЧІВ

НЕМА НАДІЇ НА ЗГОДУ. ФАБРИКАНТИ КАЖУТЬ, ЩО БАНКРОТУЮТЬ. СТЕЙТОВА ПОЛЮБОВНА РАДА РІШАЄ, ХТО ВИНЕН.

НЮ БЕДФОРД, Масс., 9. серпня. — 28,000 робітників ткальняних фабрик остає далі на страйку. Всі переговори не доводять до нічого. Менаджери фабрик намагаються виказувати числами, що фабрики находяться майже перед банкроцтвом і не годні піднести заробітної платні о 10%, як цего домагаються страйкуючі. А ті послідні остають при своїм і домагаються ще заведення пять днів праці на тиждень.

ПРИБІЧНА РАДА ДЛЯ ФИЛИПИН.

МАЄ ЦЕ БУТИ УСТУПКА В НАПРЯМІ АВТОНОМІЇ. РАДА БУДЕ ПОКЛИКУВАНА ТІЛЬКИ В ДЕЯКИХ ВИПАДКАХ.

ВАШІНГТОН, 9. серпня. — Полковник Стимсон, ґенеральний ґовернор Филипин, повідомив департамент війни, що филипинська леґіслятура ухвалила закон, силою якого ґовернор буде покликувати в надзвичайних випадках якоїсь епідемії або публичної небезпеки прибічну раду, зложену з цивільних людей. Досі ґовернор був окружений самими військовими і загально називали його раду „кабінетом кавалерії". Стимсон заявив, що тут не ходить о сталих урядовців, а тільки о таких, що їх будуть покликувати час до часу. Прибічна рада не буде побирати ніякої сталої платні, а тільки заплату за кожду виконану функцію. Ґовернор є тої думки, що не сила в законі, але в тім дусі, в якім той закон був ухвалений. Це є дальша спроба піти на зустріч бажанню филипинського населення.

ЖІНКИ ВОЛОДІЛИ СУЛТАНАМИ.

ГАРЕМ РІШАВ ПРО ПОЛІТИКУ. ХТО НЕ ПОВИНУВАВСЯ ГАРЕМОВИ, ГИНУВ.

ВИЛІЄМСТАВН, Масс., 9. серпня. — Турецька феміністка Ґаліде Едіб викладала в Політичнім Інституті про давний турецький гарем. Вона доказувала, що гареми султанів були великою язвою для Туреччини. Там панували страшні інтриґи. Найвищі уряди були роздавані в гаремі. Гарем виповідав війну і спричинював різню в самім краю. Не один султан хотів позбутися гарему і жити тільки з одною жінкою. Але це йому не вдавалося. Осман II. переплатив таке змагання життям.

Гарем, як каже Ґаліде Едіб, є візантійського, а не турецького походження.

КОРОЛЬ БУТЛЄҐЕРІВ НА ВОЛІ.

ВІДСИДІВ ДВА РОКИ В ТЮРМІ. ОПЕРУВАВ АЛЬКОГОЛЕМ НА СУМУ $40,000,000.

ВАШІНҐТОН, 9. серпня. — Король бутлєґерів Вилієм Дваєр, відсидівши дволітну тюрму в Атлянті, вийшов на волю, заплативши грошеву кару в сумі $10,000. З тюрми звільнено його в дорозі ласки.

Дваєр оперував в своїм часі цілою фльотою, яка доставляла з Европи і Канади алькоголь до Ню Йорку.

ФАЛШУВАЛИ ЧЕКИ.

САМІ МОЛОДІ ХЛОПЦІ. БАНКИ ВТРАТИЛИ $100,000.

НЮ ЙОРК, 9. серпня. — Трох молодих хлопців, що були заняті в ріжних банках, попали в тюрму за фалшування чеків. Четвертого, головного ватажка, котрий фалшував чеки, поліції покищо не вдалося відшукати. Один з арештованих, Догонуе, літ 19, казав, що достарчив ватажкови скешованого чека одного з ліпших костумерів банку, а ватажок підроблював на підставі того чека другі. Догонуе потребував грошей на презент для своеї дівчини. А до того, компанія з ватажком йому подобалася, бо ватажок все був в товаристві гарних дівчат і всюди його гарно приймали, бо давав добрі типси.

ФЛОРИДА ПЕРЕД НОВИМ ҐУРАҐАНОМ.

ПОПЕРЕДНЮ ШКОДУ ОБЧИСЛЮЮТЬ НА $5,000,000.

ДЖЕКСОНВИЛ, Флорида, 9. серпня. — Ще жителі Флориди не відотхнули по послідним ґураґані, що знищив овочеві дерева, хати і наробив багато другої шкоди, а вже доносять з Куби, що суне новий ґураґан зі скорістю 100 миль на годину.

КОРПОРАЦІЯ З $1,000,000,000 МАЄТКУ.

НЮ ЙОРК, 9. серпня. — Поблик Сервис Комишен дала остаточно згоду на злиття двох ґазових компаній: Консолидейтед Ґез Компані і Бруклин Ґез Компані. В той спосіб повстала одна корпорація, яка буде найбільшою ґазовою компанією в цілім краю.

Злуку переведено на те, щоби перевести деякі уліпшення та знизити ціну на ґаз. Злука, як бачимо, вже зістала переведена, але про знижку ґазу ще нічого не чути.

СТРАТОН УЧИТЬ СМИТА СВЯТОГО ПИСЬМА.

АЛЕ ПРИЙМАЄ ВИЗОВ І ГОТОВ ВІДПОВІДАТИ В ЦЕРКВІ.

НЮ ЙОРК, 9. серпня. — Пастор др. Джан Стратон проголосив письмо, в якім годиться на визов Смита в справі дебати. Він каже, що Смит покликується на старий тестамент, а він говорив проповідь в дусі нового тестаменту і саме з того боку він має багато закидів супроти тих нещасть, що звязані з урядованнем Смита.

ТОРҐІВНИКИ „ЖИВИМ ТОВАРОМ" ПІД КЛЮЧЕМ.

Поліційна бриґада приарештувала в Варшаві цілу шайку міжнародніх торгівників „живим товаром", на чолі якої стояв А. Марчик. Жертвою цеї шайки впало коло 200 дівчат, які вивезено до публичних домів Південної Америки. На цій торговлі Марчик доробився значного майна.

ФАНТАСТИЧНИЙ ВИНАХІД.

Французький інжинір Шапделен збудував модель літака, що не має ні крил ні пропелера, а вдержується в повітрі і може летіти із швидкістю 1100 до 1500 км. на годину. Цей новий літак, що може стати зворотним пунктом у воздухоплавстві, має назву „ґіроптер"; тепер треба ще тільки заждати на вістку, чи він справді літає так, як каже винахідчик.

МАРШ. ПІЛСУДСКІ ДІСТАВ ЯПОНСЬКИЙ ОРДЕР „СХОДЯЧОГО СОНЦЯ".

Японський посол у Варшаві Матсушіма в товаристві військового аташе Сузукі вручив марш. Пілсудскому найбільше відзначення — ордер „Сходячого Сонця" першої кляси. Це відзначення дістав Пілсудскі за заслуги, положені ним на полі польсько - японського зближення.

НОВОМОДНА ҐІЛЬОТИНА.

По дорозі з Оксфорду до Фарінґтон в Англії наїхав в шаленім темпі самохід на розтягнену через якогось злочинця тонку, але остру сталеву линву. Линва стяла голови шоферові й двом жінкам, що знаходилися в авті. Самохід без шофера пігнав дальше й щойно на закруті впав у рів і згорів.

НАРАДА НАРОДНЬОГО УЧИТЕЛЬСТВА НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

Минулого місяця відбулася в Харкові „Всеукраїнська Нарадарада Працьовників Освіти". На нараді стверджено, що на освітньому полі все ще безліч недомагань, а найгірше мається діло з недостачею кваліфікованих учительських сил на Великій Україні. Ця недостача учителів є великою перешкодою для здійснення на Великій Україні загального навчання. Цілі села остають ще нині без учителів. Вирішено заснувати наскоро учительські курси, які до року моглиб випустити нові кадри сільського учительства. На нараді постановлено також звернутися до безробітної української інтеліґенції з закликом, щоби, доповнивши фахову учительську освіту, взялася за учителювання на селі. У конференції взяв участь також нар. комісар освіти У. С. Р. Р. Скрипник, який нарікав, що учительство не придержується лінії большевицької партії та робить каригідні ухили в бік українського „жовто-блакитного націоналізму". Скрипник грозив гострими карами на випадок, якщоб такі „ухили" повторювалися.

ЦІЛЕ МІСТЕЧКО ЗГОРІЛО.

В містечку Одживол вибухла в тих днях пожежа, яка знищила майже ціле містечко. Згоріло 300 домів, 150 родин залишилося без даху над головою. 1 особа згинула. Причина пожежі наразі незнана.

„ЧЕРВОНИЙ" ДЕНЬ У ПРАЗІ.

Праська преса подає до відома, що зорганізований комуністами манифестаційний день скінчився такою невдачею, що виміна думок між керманичами цього свята скінчилась виміною поличників.

АНГЛІЯ ПІДПИСАЛА ДОГОВІР З КИТАЄМ.

ШАНГАЙ, 8. серпня. — Англія за прикладом Америки і собі підписала договір з нанкінським націоналістичним урядом. Між англійськими фінансістами говорять про кредити, які можливі для нанкінського уряду, в сумі 30 міліонів долярів.

НОВИЙ ШАЛЯПІН.

ЛОНДОН, 8. серпня. — Як повідомляє „Дейлі Нюз", тут співав надзвичайний бас, по професії майнер. Називається він Джан Пенар Віллямс, має 30 років і вже чекають від нього великого успіху на полі штуки.

Він є одним з лідерів басової партії ґлінвардського чоловічого хору, який подорожує по Канаді і Злучених Державах.

„Дейлі Нюз" містить критику, в якій говорить: „Він не тільки співає монольоґ з опери „Борис Ґодунов", але його голос кращий від голосу Шаляпіна і вищий по своїй цінности.

Коли Віллямса спитали, чому він нічого не робить зі своїм голосом, він відповів просто: „Я міг би, але я майнер".

БОМБОВИЙ ЗАМАХ У БОЛЬШЕВИЦЬКІМ ПАШПОРТОВІМ БЮРІ.

Тасс подає з Москви, що два білоґвардійці, які вернули із Парижа, кинули бомбу в пашпортовім бюрі головної політичної управи. Від вибуху згинув один вояк, що стояв на варті, другий тяжко ранений. В погоні одного атентатчика, бувшого вранґелівського офіцира, вбили, другого арештованого після довгої погоні в місті Подольськ (московська губ.).

ЗІ СВІТА

ПАРИЖ. — Тисячі Французів з властивим собі ентузіязмом зустрічають англійського престолонаслідника. Сьогодни він відїзджає з Ліль на ріку Ірп, де в 1914 році почалися кріваві бої.

ЛОНДОН. — Вже цілком закінчено будівлю нового воздушного корабля Р 100, який буде курсувати між Англією та Америкою. Сьогодня має відбутися остаточний пробний лет. Літак розрахований на 100 пасажирів, котрі платити муть 500 долярів за місце. Вже є 200 заяв бажаючих перелетіти на воздушному велитні.

ПАРИЖ. — Вчора підчас 24-годинного лету над фортецами Парижа упав літак. 4 визначних французьких авіяторів згоріло.

НЕАПОЛЬ, Італія. — Вже кілька днів Везувій виявляє активність. Обсерваторія, яка стежить за вульканом, викрила новий кратер, з якого випливає лява. Новий кратер має 70 метрів у промірі. Обсерваторія не надає значіння новому кратерови й не передбачає нічого серіозного.

ПАРИЖ. — Трансатлянтійський аероплян капітана Кузіне розбився сьогодня на аеродромі в Орлай. З чотирох осіб, що були на літакови, одного забито, а трох ранено.

ШАНҐАЙ. — В Портуґальській Східній Індії на острові Тимор виник вибух вулькану, після якого страшна повінь затопила богато сіл. Загинуло 100 тубольців.

ЖЕНЕВА. — Молодий султан Марока в супроводі чисельної челяди в мальовничих строях прибув до Женеви на візиту до Ліґи Націй.

СТОКГОЛЬМ. — Тут арештовано большевицького комісаря друку при посольстві Александрова та служачого посольства Миткевича. Обох большевиків обвинувачують у шпіонажі.

ГАВР, Франція. — Найбільший французький корабель „Іль де Франс" побудував на покладі спеціяльну плятформу для аеропланів. При набли[ж]енні до Америки аероплян має довозити почту. В той спосіб прискорять доставу почти.

МОСКВА. — Не дивлячись на „осягнення" революції та знищення контр-революціонерів, большевики продовжують розстрілювати людей далі. Переведено розстріл бувшого директора торговлі вином Ісаєва та його менаджера, обвинувачених в марнотравстві міліона рублів.

ПОЛЯ, Італія. — Остання телеграма радіо-оператора затонувшої підводної лодки Ф 14 дає досить вичерпуюче представлення послідних хвилин залоги.

„Ми готові до загибелі. Ґаз все більше прибуває. Ми вмираємо. Довге життя...

На цьому обривається. Всіх загинувших перевезено до шпиталю.

РИМ. — Премієр Мусоліні сьогодня перший раз вислухав справоздання ґенерала Нобіле з його експедиції. Одночасно Мусоліні зробить доклад раді міністрів про хід призначеного ним слідства та його висліду.

ТОКІО. — На параді, яку прийматиме японський імператор, будуть дефілювати 250 тисяч найкращих поліцаїв.

УКРАЇНСЬКИЙ БОКСЕР ДАЛІ ПЕРЕМАГАЄ

ГАЛАЙКО ПОБИВ АРҐЕНТИНЦЯ.

АМСТЕРДАМ, 9. серпня. — Молодий український спортсмен далі перемагає. Після Поляка прийшла черга на Арґентинця Паскаля Бонфіджілію, якого Стефан Галайко побив так само у третій рунді. Англійські ґазети підносять Галайка, та кажуть, що четверта частина змагань у боксі є вже за Американцями. В другій рунді Галайко повалив Арґентинця на підлогу. Третя рунда остаточно принесла перемогу Українцеви.

ЖИДІВСЬКИЙ ПОГРОМ НА БІЛОРУСІ.

УРЯД ЗАХОВУВАВ ПОГРОМ ЧЕРЕЗ 4 МІСЯЦІ.

МОСКВА, 9. серпня. — Ще в марті переїзджаючі рекрути червоної армії зробили погром в Могилеві на Білорусі. До цього часу уряд старанно закривав ту подію. Зпочатку червоноармейці розправилися з тими Жидами, що були в потязі, а коли поїзд прийшов на стацію, зачали громити крамниці.

МОСКОВСЬКИЙ АВІЯТОР ХОТІВ УБИТИ ІНШЛІХТА.

ЧЕКИСТИ ДОБИЛИ РАНЕНОГО ПІЛЬОТА.

БЕРЛІН, 9. серпня. — Перед кількома тижнями повідомлялося про смерть авіятора Павлова, котрий, щоби не впасти на юрбу, пустив аероплян просто на землю і забився. Тепер виясняється, що Павлова, раненого при катастрофі, чекисти добили. Уперто говорять про те, що Павлов мав намір убити морського комісаря Іншліхта, недалеко котрого упав аероплян.

ХОРВАТИ У ВЕЛИКІМ СМУТКУ.

УРЯД ХОЧЕ ХОВАТИ РАДІЧА НА ДЕРЖАВНИЙ КОШТ.

ЗАГРЕБ, Югославія, 9. серпня. — Смерть лідера селянської партії покрила смутком цілу націю. Тіло Стефана Радіча перевезено до палати бувшого архикнязя, де воно находитиметься до неділі, коли то призначено похорон.

По вулицях хорватської столиці машцрують військові патрулі, боючися революційних виступів. Хорватська партія розіслала телеграми по більших центрах про смерть Радіча та спеціяльними автомобілями сповіщає сільські демократичні комітети. Напружене становище треває далі.

На всіх домах повівають чорні жалібні прапори. Видано відозву, щоби вважати цей день днем жалоби.

Після полудня губернатор оголосив, що уряд приймає похорон на себе та вишле спеціяльного представника від ради міністрів.

Білгородські ґазети та депутати в своїх промовах в парляменті звертаються до Хорватів і Сербів з закликом порозуміння та єднання. Ранішні білгородські ґазети підносять Радіча як твердого в своїх ідеалах та відданого Селянській Партії робітника.

Разом з тим у скупщині майже ратифікували вже Неттунський договір, хоч ні одного хорватського депутата нема на галі.

АНГЛІЯ ГОТУЄТЬСЯ ДО ВІЙНИ З АРАБАМИ.

СУЛТАН ІБН САІД МАЄ $200,000 ВОЯКІВ.

ЛОНДОН, 9. серпня. — Конференція між представником Англії та султаном Ібн Саідом, королем Ваґабітів, не дала бажаних наслідків і питання про границі Ірака в Мезопотамії повисло в повітрі.

Ібн Саід запропонував Англійцям покинути границі Іраку. Англія відповіла на те перекиданням військ з Індії. Вже вирушили до Іраку три баталіони Гіндусів, котрі за три тижні прибудуть. Другі частини зможуть дістатися лише через 5 тижнів. Арабський король має 200-тисячну армію.

ЛЯВА ЗАЛЯЛА ОСТРОВ.

1000 ЛЮДЕЙ ЗАГИНУЛО, 600 РАНЕНО.

БАТАЛІЯ, ЯВА, Голяндські Індії, 9. серпня. — Несподівано вибух вулькан і залив лявою цілий остров Палове. 1000 людей згинуло, 600 ранено камінням, яке викидав з кратера вулькан. 5000 людей спаслося, але вони находяться в дуже прикрому стані, бо не мають поживи.

Берег пристані пішов підчас землетрусу під воду. Шість сіл зістали знищені цілком пожаром, решта зруйновані землетрусом та лявою.

СМЕРТЬ ФРАНЦУСЬКОГО АВІЯТОРА ДРУЕНА.

ФРАНЦУЗ ПРОСИВ ВИБАЧЕННЯ В ТОВАРИШІВ ЗА ПОРАНЕННЯ.

ПАРИЖ, 9. серпня. — Найкращий французький авіятор Друен, тяжко поранений підчас катастрофи на летничому полі в Орлай, сьогодня помер. Перед смертю він попросив вибачення в трох других, що так само поранені, за те, що він причинився до катастрофи.

КОНГРЕС АДВОКАТІВ У ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 9. серпня. — Тридцять-пятий конґрес міжнародньої правничої асоціяції відкрив польський президент Мосціцкий. Зїхалося до 500 делеґатів. Сензацію викликала промова австрійського представника доктора Гайнріхсена, котрий висловився за злукою Австрії з Німеччиною.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинока число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОСЬОР

Прочитавши отсей наголовок, прийдеться кождому Українцеви хиба тільки здвигнути раменами. Що це означае слово Косьор? — подумае кождий. І хоч як довго не думав би, відповіди не знайде. Таке імя не відоме ні в історії, ґеоґрафії, зоольоґії, ботаніці чи астрономії, ні в ніякій другій науці. Даремне шукатиб за тим іменем між Українцями, чи в історії нашої визвольної боротьби. Там його нема. А ото виходить, що така людина десь жила і то жила на українській землі і то тоді, коли та земля кровавилася в боротьбі за національне і соціяльне визволення. Вона десь жила, але з визвольними змаганнями українського народу нічого спільного не мала. Вона не була навіть Українцем, а тільки Поляком.

И ото ту саме особу покликав тепер Центральний Комітет Комуністичної Партії (большевиків) України (КП(б)У) на становище ґенерального секретаря. Дотеперішного ґенерального секретаря Кагановича покликано до Москви і то з великим авансом. Призначено його за дотеперішні заслуги ґенеральним секретарем Всесоюзної Комуністичної Партії в Москві. На його то місце на Україні прийшов по наказу з Москви ПОЛЯК СТАНИСЛАВ ВІНКЕТЕВИЧ КОСЬОР.

Як відомо, цілою політикою СССР кермуе Всесоюзна Комуністична Партія, а Комуністична Партія (большевиків) України е тільки філією, яка сліпо повинуеться Москві. Московський центр знае добре, що головна праця в партії спочивае в руках ґенерального секретаря і тому звертав всегда особлившу увагу на те, в чиїх руках спочивае отсей уряд. Спершу спочивав він в руках ряних Москалів, по Москалях прийшов жид Каганович, а тепер по жиді приходить Поляк Косьор.

Вже ті факти говорять пророчисто про те, що московська большевицька політика супроти України не змінилася ні в чому. Навпаки, Москва пильно глядить за тим, щоби знищити всякий дійсно національний український прояв серед К.П.-(бопльшевиків)У. А як відомо і в рядах тої партії йде серед самих большевиків велика боротьба, звернена проти диктатури московського центра. І в рядах українських большевиків на Радянській Україні пішов в полідних часах сильний рух за інтервенціею з боку СССР в справі західно-українських земель. Рух той, започаткований Українцями, що вийшли з Західної України, знайшов широкий відгомін серед мас і в самій партії. А щож допевра було би, колиб так партія була в руках Українців. Щоби отже той дух притушити і не дразнити Польщі, та щоби мати на Україні на найбільш відповідальнім становищу свого слугу, Москва іменуе Поляка ґенеральним секретарем К.П.(б)України. Це прямо глум над українським народом, а рівнож і над українськими комуністами. І цей глум буде тревати так довго, доки Україна не освободиться з лабетів Москви.

Др. Остап Грицай (Відень).

СВЯТО ПІСНІ, СВЯТО НАРОДУ, СВЯТО ОБЄДНАННЯ

(З приводу X. Здвигу співаків Німеччини у Відні).

Відень, 24. липня 1928.

I.

Отсим хочу поділитися з читачами нашої „Свободи" враженнями з прегарного свята німецької пісні, що його відсвяткували тут у днях 19—23. липня, у звязку з першим століттям смерти великого німецького музика Франца Шуберта **(Schubert — 1797—1828)**, здвигом співацьких товариств усеї Німеччини, рядом святочних концертів, а накінець небувало величавим походом 200.000 членів співацьких дружин. Увесь Відень ще сьогодня під могутнім враженням того одинокого у своїм роді, у своїй красі і у своїй величі співацького свята, відгук якого залунав уже в пресі усього культурного світа і то не тільки з погляду на свою чисто артистичну сторону. Скажу іменно зараз, що те святочне згуртування німецького народу під прапором рідної пісні стало тимсамим і велитенською **політичною маніфестацією** перед усім світом. Маніфестацією чудової живучости великого, культурного народу, глибини його національної свідомости та незломности його національної сили, а головно й передовсім — **маніфестацією ідеї всенародного обєднання як найкрасшого досягнення життетворчої свідомости національних мас.** Признаюся Вам, дорогі земляки, що з болючою заздрістю доводилося мені, синові поневоленого, розбитиго народу України, приглядатися невимовно-пишним картинам того ніби чужонароднього, а проте чогось так близького кожному людському серцю свята, і довелось при тім передумати не одно про нас тай про нашу національну судьбу... Оттому і спробую тут під свіжим враженням пережитиго зясувати хоч коротенько найважніші моменти співацького здвигу та думки, що їх вони у глядача розбуджували.

Те перше й найголовніше, що впадало в очі з офіціяльним початком свята — в четвер, 19. VII. — це захоплюючий подих піднеслого настрою, радісного оживлення і незвичайного руху в усім місті, в затишу найдальшої його закутини та в кожному гуртові щораз густіше стовплених людей. Рядами головних вулиць Відня — особливож в центрумі пишного Innere Stadt, цвітисто-зеленого Rathausviertel та ґрандіозної Mariahilferstrasse — вилискуючих у сліпучому промінню 40-степенної липневої спеки кришталевими блисками найрозкішніших вистав великих магазинів, у висоті шестиповерхотих будівель від дахів і золочених шпиць аж ген до долу — звисають, стеляться і мають повагом світло-барвисті фляґи, коругви, прапори, ленти і прапорці, маестатичні видом, як ті горді будівлі в непроглядній оком перспективі сяючих вулиць, і несчисленні, як ті люде, напливаючі з усіх усюдів. Прекрасна наддунайська столиця прибрана врочисто мов цариця, що приймае своїх гостей. Але це ніяка цариця, це трудолюбивий народ австрійкої републики готовиться приймати в себе свойого старшого брата зі спільної великої Батьківщини — Німеччини. Свойого старшого, дорогого брата, державна злука з яким унеможливлена Австрійцеві поки-що тимиж славетними „мировими" договорами після війни, які й нашу прекрасну Українську Землю розшматували на самі займанщини, розлічили й нас зі старшим братом — там на Великій Україні. Але ні! — ви, премудрі дипльомати з Парижу, Верзаю, Тріянону й Риги! Вам може і вдалося на якийсь час видвигнути ті злодійські, грабіжні кордони, які ви гострими клинами затопили в живі серця народів, переможених вами катівською насилою. Але серце живого народу — таки дужше ваших договорів, ваших штиків і ваших катівських гармат. Ген понад стороженні вами кордони і границі двигнеться скорше чи пізніше могутнім закликом слово обєднання від поневолених до поневолених — і ви жахнетеся громового відгуку того визвольного слова так, як злякалися сьогодня відгуку всенародньої німецької пісні у Відні прислужники французького імперіялізму в Парижі.

Бо тою піснею тут — промовило серце, промовив на весь світ дух живого народу, неомертвимий ніякими кордонами.

Давно-давно вже не приннимав Відень у своїх мурах стільки гостей і з такою небрехливою сердечністю, що тепер. І давно-давно не проносився тут гомін життевої радости так загально, так уселюдно, як з цим святом німецької пісні та братання з велико-німецькими земляками. Скрізь, де вікна склепових вистав, прилюдних льокалів та приватних домів — артистично виконані і прикрашені великі, менші й малі наліпки, транспаренти й малюнки або і скульптури, обмаєні цвітистими ґірляндами, з видніючими далеко словами привіту для німецьких гостей. „Слава!", „Будьте сердечно поздоровлені!", „В імя боже, німецькі брати!", „Браття, ви приїхали до братів!" — такі й сотки инших таких привітів витали око й серце в кожному кутку великанського двохміліонового міста, і почувалося з кожним таким написом, що це не проста святочна фраза, не наказна чемність і не слова з офіціяльного обовязку, а вислови люблячої туги за рідними та радости зза їх прибуття. А тих німецьких братів уже першого дня прибуло 43,-000, другого 70.000, а на третій день було їх у Відні разом 200.000. Окрім співацьких дружин з усіх і найменших закутин самої Німеччини, відпоручні дружини співацьких товариств по найважнійшим та найдальшим центрам закордону: з Африки (з колишніх німецьких кольоній тутже), з Америки (північної і південної), Голяндії, з балтійських провінцій, з тюрми народів, якій огидливе імя Польска, з Румунії, Швайцарії, Югославії, з Мадярщини і Греції. Так зі святочним удекоруванням міста лишився образ масово прибуваючого співацтва незабутнім спомином в думі кожного очевидця. Трамвай за трамваем, авто за автом, моторові колеса навздогін з автами, автобуси, набиті людьми вщерть, елеґантні повозки вимираючих уже віденських фіякрів — усе те обвантажене приїзджаючими: скрізь ґранатові кашкети німецьких співаків, скрізь усміхаються до нас їх мужесько гарні, попри всю привітливість чудно серіозні лиця. Іноді безконечна хвиля нестримно і невпинно налітаючих на себе коліс, моторів і возів пропливае вулицями з оглушаючим грюкотом і шумом, як прибій якогось моря; зі збитого вуличного пилу звиваеться над містом прозора золотиста імла, як синява диму над боевим фронтом; гостро помітні вкази рук поліцистів, кермуючих рухом, пригадують на тлі повіваючих фляґ і прапорів боеву команду офіцирів — це і справді жагуча боротьба з трудноцами й небезпеками нечуваного натовпу, бо, як довго затямили Віденці, це перший раз, що протягом двох днів переїхало трамваевими возами трохи не 8 міліонів людей! Бо це свято пісні, свято народу, свято обєднання під святим прапором національної ідеї. Але хоч і який міліоновий натовп на вулицях Відня, то навіть і найслабший обсерватор всилі помітити, що тим, як каскади водопаду напираючим рухом міліонів, кермують якісь чудово проворні, чудово люблячі руки. Що тут ґосподарі столиці — передовсім же соціялістична громада міста Відня з бурмістром д-ром Карлом Зайцом на чолі — в часі довгик і найсовісніших приготовань зробили все, щоб прийом німецьких гостей був і з технічного погляду ґідним такої европейської митрополії, як Відень. Великанський рух поїздів розвиваеться (завдяки доцільним, усе передбачуючим зарядженням провідних орґанів влади, а з другої сторони завдяки взірцевій, ні — жертвенній карности й увазі виконуючих орґанів на кожному й найменшому місці) не то вже з німецькою, а просто з американською точністю і прецизією. Здавалося іноді, що кожний трамваевий кондуктор, кожний шофер, кожний візник почував себе відповідальним за вдержання ідеального ладу в цілости міліонового руху, та що кожний з них намагався по своїм силам репрезентувати життеву здатність свойого народу в користь і славу великого свята. І може тому саме тепер, коли експанзія великоміського руху просто розсаджувала вулиці, не почувалося тут усетаки хаотичного клекоту й душливої метушні буденщини, а навпаки — щось з урочистої поваґи весільного походу, так поґідно мережаного райдужними красками фан, зеленю славних садів Відня, промінистою блакитю розсяяного неба та злотистими облаками легенького туману на мріючих овидах міста. І що найголовніше:

Вже тепер, ще перед початком великих концертів в могутній, щойно видвигненій „Saengerhalle" (галя співаків), чути по цілім місті — спів.

— Розспіване місто! — писав на передодні першого концерту дописувач віденського журналу „Der Tag". І справді — де тільки сів спочити і найдрібніший гурт німецьких гостей, там зараз злунала пісня. В білий день, вулицями, площами, алеями садів, в каварнях, ресторанах, цукорнях, скрізь чуєш — співають. Обєднанні сини одної Землі, одної Батьківщини — співають. Розділені ворожими кордонами, та обєднані одною думкою про Матір-Землю, співають німецькі брати пісні великого весілля — весілля братніх душ, що зберегли собі любов, і зберегли собі вірність. „Слава!" — кличе гурток віденських молодиків до одної співацької дружини, що сидить в імпровізованім садку Cafe Krystall і на причуд свіжими гарними голосами співае одну з Шубертових пісень. „Слава!" — відгукуються співаки, вимахують на зустріч молоді Відня кашкетами, хустинками й руками, запрошують хлопців до своїх столів, і за хвилинку всі вони сидять разом і спільним хором продовжують пісню. Свято пісні, свято обєднання. І так скрізь. Це ніби буддень, в усіх бюрах і заводах працюють, з фабричних коминів в далечі стеляться клуби диму, а проте чуєш, що це — свято. Якесь велике, одиноке в своїм роді свято. І люде скрізь мов не ті стали. Коли який гість — а його зараз пізнати по ґранатовій шапочці — спитае про те або инше для орієнтації в хаосі великого міста, то він у всякого стрічае не тільки що найчемнішу відповідь, але і дружню готовість служити йому за провідника, нехай і на цілий день. — „Ще ніколи — читаемо в однім віденськім журналі — не рвалися наші Віденці з таким запалом до ролі провідників по місті, як тепер, коли ішло проте, щоб опроваджувати німецьких братів. Ми бачили навіть, що тут і там приходило до доволі пристрастної конкуренції. Поважні, елеґантно зодіті люде виривали собі німецьких гостей з рук, кожний шукав з ними особистого звязку, кожний тішився, коли міг їм чимось прислужитися!" Підчас обіду або вечері в ресторанах, де гостю зсувано столи, як на команду, вала яка німецька дружина, в один ряд. Віденці й Віденки сідали собі в суміш з Німцями, зазнайомлювалися серед веселеньких розмов, гостилися і пирували разом довго в ніч — міліоновий гурт чужих собі людей перемінився протягом кількох днів в одну велику родину. І родиною, сповненою ущерть одною думкою, одним почуванням, одним ідеалом, являлися ті міліони у пресвітлі хвилі велиміру — на т. зв. Jesuitenwiese. які становили властиву вершину того епохального здвигу, Свята Союзу Співаків Німеччини.

Побудована для нього галя —це тепер **найбільша концертова галя в усім світі.** Її видвигнули в загально відомім Пратері (Prater) — це забавовий парк кольосального розміру — на т. зв. Jeouitennise. Забудований нею простір займае собою 400.000 куб. метрів; довжина її околу тягнеться на два кільометри, будівельний матеріял, спотребований на її видвигнення, відповідае скількости дерева на 17 морґах густо зарослого ліса. Галя довга на 182 метрів; осередня ширина мае 60 метрів, значить саме стільки, що віденський Schwarzenbergplatz, одна з найбільших площ у Відні. В галі е місця для 70.000 слухачів, а співацька естрада, що 37 ступнями здіймаеться до висоти двох поверхів, в силі помістити 35—40.000 співаків. Вежа діриґентів висока на 5 метрів, а входів до галі і виходів е 320, зза чого і при стотисячнім натовпі публики небезпека катастрофальної ґлітні в разі якогось нещастя зменшена до мінімума.

Оттут то відбулися протягом згаданого вже мною часу чотири головні концерти Союзу (два останні в суботу, 22. VII.), незабутні на все життя кожному, хто мав змогу тай подбав про те, щоби їх чути.

(Конець буде).

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1927 р.

(179)

Усі члени цих рад згодом прибули до Київа. Гадаю, увільненю їх пособили не телеґрами Петлюри, або мої погрозливі розмови по прямому дроту з комісаром Мінського фронту, та иншими, бо большевики добре знали наще загальне „мягкотеліе", а скорше визволилися вони завдяки загальному хаосови й нерозберисі, що тоді панували у большевиків. Крім того терор їх був тоді ще лише в зародку й не було добре зорганізованих апаратів до переведення його.

В той самий час, коли ми так погрозливо зверталися до большевиків, вони вже остаточно ліквідували наші військові орґанізаці поза Україною: розігнали московську укр. військову окружну Раду, так що члени її ледве врятували свое життя; заарештували український військовий штаб у Петрограді, при чому частина членів штабу була заарештована тоді, коли прийшли вони до Смольного інститута, резиденції уряду большевицького, на переговори. На Румунському фронті 8. грудня сталися такі події:

В Ясах, при штабі фронту на засіданню національно-обласного комісаріяту (про утворення якого сповіщае Щербачев фронти в першій своїй телеграмі Главкома Укр. фронту) на засіданню були присутні українські представники від армейських, корпусних, дивізійних і инших військових орґанізацій, а також представники від большевиків. На цьому засіданню малось утворити революційний комітет фронту. Невеличкий гурток большевиків на чолі з відомим кронштадським большевиком Рошалем (він прибув на Румунський фронт від Нар. Комісарів з доручениями захопити фронт у свої руки), захопили помешкання Головнокомандуючого фронтом і оголосили себе ревкомом (революційний ком.) румунського фронту.

Після того запросили на засідання до себе членів згаданих вище зборів, як представників національних меньшостей.

Останні виступили проти большевиків і вимагали від них залишення помешкання главнокомандуючого, як незаконно захопленого. Під час цих переговорів один з членів самоспеченого ревкома, Коренев, кинувся з револьвером в руках до кабінету главнокомандуючого Щербачева, щоби з ним розправитися так само, як з Духоніним, але був затриманий козаком і, при допомозі присутніх членів наради національностей, обззброений.

Тоді представники національностей ультимативно поставили вимогу за 5 хвилин залишити помешкання, що большевики виконали. При тім вияснилось, що жадних мандатів вони не мали, а приїхавший з Петрограду Рошаль з невідомою жінкою Роґ, зібрав півтора десятка ріжних припадкових людей, що переїздили через Яси, хотів захопити владу на фронті, утворивши для того згаданий ревком. Рошаль, Аксьонов, Коренев і Роґ були заарештовані й негайно розпочато обеззброення большевицьких військ та видалення їх з фронту. Я навів докладно цей випадок на румунському фронті як типовий для тактики большевицької боротьби й захоплення ними влади.

Всі арештовані в короткому часі по наказу київського українського центру (в проводарів якого воля до активної боротьби находилась увесь час в стані паралічному), всі „таваріщі" були з „почотом" випущені зпід арешту.

Використовуючи харчові, матеріяльні й инші затруднення на фронтах, большевики крім активної та збройної боротьби з українськими орґанізаціями й військами, вели шалену аґітацію проти Центр. Ради, покладаючи всю вину за неладй й анархії на неї. Для цього Криленко без перерви розсилав телеграми до всіх військ зі скаргами, що „буржуазна" Центральна Рада не дае хліба, хоче заморити голодом і т. д. „рабоче-крестянскія войска". Це звичайно викликало обурення на „злочинну" Центр. Раду навіть в тих військових частинах, які зовсім не були під впливом большевиків. Брехлива провокація Криленка давала большевикам бажані наслідки.

Центральна Рада безперестанно отримувала з усіх фронтів, і навіть з глибини Московщини, від ріжних військ телеґрами-протести, приблизно всі в одному стилю, як наведена низче, яку прислав большевицький ревком семої армії:

„Коли в протягу 3 днів не буде спинено ворожих вчинків проти демократичного (большевицького — В. К.) війська, коли за той же час не перестануть затримувати продовольчих грузів, направлених в армію, та не буде видано наказу по армії про відправку українського війська на позицію, на зміну московського війська, то військовий революційний комітет полишае за собою волю вчинків і заявляе, що большевицьке військо ні одної хвилини не останеться боронити України".

В більшости такі телеґрами закінчувалися погрозою збройної боротьби з Центр. Радою.

В той час, як у большевиків за словом йшло діло й погрози свої вони переводили в життя, ми обмежувались лише розсилкою „рішучих-погрозливих" телеграм і не робили відповідних активних рішучих кроків. Коли були які більшменьш рішучого характеру наші заходи, то вони обмежувалися лише обороною, а ні в якому разі активним наступом. Дійсно, що іншого могли викликати у большевиків, як не сміх і бадьорість до більше рішучої акції, телеґрами на зразок такої, як С. Петлюра надіслав ревкомови 7. армії у відповідь на подану вище телеґраму:

„Через ваші самочинні розпорядження на волочиському участку склалося неможливе становище в справі відправки запасів для війська. Через ваші безглузді та злочинні розпорядження військо голодуе. Вимагаю, щоби ви перестали розпоряджатися грузами, в противному разі віддам вас військово-революційному судові. Петлюра".

Большевики ведуть з нами війну, а ми погрожуемо „віддати їх судові". Спробуй, мовляв, укуси — говорили собі большевики, концентруючі свої збройні сили.

Наші політики й преса „захоплювались від таких рішучих, катеґоричних" телеграм і спокійно продовжували потіти й пріти в душних кімнатах партійних та фракційних нарад над виробленням ліпших плятформ, реформ, програм, форм ріжних виборів і т. д. Склалося так, як у війні Росії з Японією, коли старий ґенерал Драґоміров іронічно казав: „Японци нас пушкамі, пушкамі, а ми їх молебнамі, молебнамі".

(Дальше буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ҐРІНПОЙНТ, БРУКЛИН, Н. Й. Тов. Дністер, від. 310, повідомляе своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 11. серпня, в годині 7-ій вечером під ч. 724 Leonard St. Проситься всіх членів явитись на сей мітінґ, бо е важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить карн 1 дол., а урядник 2 дол. — Іван Староняк, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНКА-ЛІКАРКА ПОБОРЮЄ ІНФЛЮЕНЦУ.

Перед трома тижнями читали ми в Свободі, що в містечку Лі, в стейті Месечузетс, в застрашаючий спосіб почала ширитися інфлюенца. На неповна чотири тисячі населення було вісімсот кількадесять хорих, а з того кількадесять людий померло.

Влада здоровля того стейту виделеґувала була до поборення сеї недуги нашу Українку, паню др. Нілю Пелехович, котра, вивязавшись добре з наложеного на неї завдання, бо всі хорі, які були в тимчасовім шпиталі, переміненім зі школи, подужали, повернула сего тижня назад до Вустер, Масс., де в однім великім шпиталі лікує.

Подаю це до загального відома, бо це втіха для нас всіх, що маємо доктором медицини Українку. Але яка слава булаби для нашого народа і як високо ми стоялиби в очах Американців, колиби ми мали хоч сто жінок докторами, а таксамо лоєрок, професорок гайскулів і університетів. А се можливе, бо як нам говорено, то в самім лише пенсилвенійськім університеті є около пятьдесять студентів з українськими називсками, але що з них за хосен, коли майже всі записали свою народність яко Ґріки або яко Рошенс. І скінчать університет і будуть або лоєрами, або докторами хіба на те, щоби збогачувати свою кишеню, а хосен з них буде для українського народа такий самий, як з Айриша, Італіяна, Жида, або і Поляка.

Як нас повідомляють, пані доктор Пелехович по упливі контракту з шпиталем в Вустер, Масс., осяде з початком слідуючого року в Ню Йорку, де певно як свідома Українка буде інтересуватись народними справами.

Др. Ніля Пелехович є дочкою о. Йосифа Пелеховича, котрий душпастирює тепер в Алентавн, Па.

Г. К.

ОРГАНІЗУЙМО УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКУ МОЛОДЬ.

Вже близький час, коли не стане серед нас старшого українського покоління. Не буде між нами людей, що родилися на українській землі. Не буде тих українських імігрантів, що приїхали до Америки шукати кусня хліба. Не буде тих, що привезли з собою з старого краю українські звичаї і обичаї і українську ідею. Остануть їх діти, що вже родилися і зросли ось тут на американській землі. І від тих дітей буде залежати те, чи затримається ще в Америці українське імя чи ні, чи затримаються українська пісня, церква, школа, українські звичаї і т. п., чи ні.

Коли ми подбаємо про відповідне виховання молодшого покоління, то будьмо певні, що воно для українського імени не пропаде. Воно заховає передану йому традицію і передані звичаї й обичаї. Воно не забуде і за поневолений старий край і буде помагати його визволенню.

Але треба звернути пильнійшу увагу на ту нашу молодіж, ніж це було досі. Треба її більше гуртувати, треба звязувати молодіж одної місцевости з українською молодіжю з других околиць. Треба поглиблювати і поширювати національну звязь. А це можна легко осягнути прогульками, які повинні уряджувати молодечі клюби, а завдяки яким можуть пізнавати себе легко Українці з ріжних сторін.

От в суботу, 28. липня, виїхала така прогулька з Пітсбурґа до Дітройт. Зарезервовано в прогульковім поїзді два спеціяльні ваґони. Українських хлопців і дівчат назбиралося до сотки.

В Дітройт постаралася українська громада о спеціяльну для нас кару, а дітройтські Українці позапрошували сейчас прогульковців до своїх домів на снідання. По тім всі пішли до церкви. А по Службі Божій відбувся спільний обід, підчас якого промовляли ріжні бесідники, а український хор з Мікізракс відспівав декілька пісень.

По обіді поїхали прогульковці босом звідувати місто, а по тім поїхали до українського парку на пікніку, на якім усі весело забавлялися. Вечером (в неділю) всі відїхали назад до дому.

Така прогулька зробила на всіх дуже добре враження. І я бачу, що з таких прогульок була би велика користь, коли би їх було більше і по ріжних місцевостях. Це прекрасна нагода для молодіжи, щоби ввійти в тісний звязок з українською молодю по других містах. Ми в Мікізракс булиб дуже раді, колиб в наші околиці загостила українська молодь з других місцевостий. А Пітсбурґ рівнож інтересне місто і є тут що оглядати.

Анна Бунґа.

ЩО БУДЕ В 3000-ОМУ РОЦІ?

Місяць — місце прогульок. — Злучені Держави Світа. — Не буде нової світової війни.

У Німеччині появилася книжка автора, що скривається під псевдонімом Адальберта Санкт Фара, яка подає пророцтва аж до 10,000-го року.

Автор заперечує, начеб у 20. столітті мало прийти до нової світової війни, яку заповідає стільки ріжних ворожбитів. У 20-ім століттї будуть іще лише малі льокальні війни. Це тому не буде війни, бо гармати нової системи, нововинайдені трійливі ґази й електрична зброя перемінили би війну для обох противників просто в страшне самогубство.

Росія вирečеться комунізму без кровавої боротьби і навіть без революційних неспокоїв.

В 1987. році **Паневропа** станеться дійсністю. Злучені европейські держави відбуватимуть спільні засідання парляменту, який має рішати про міжнародні права. До того часу **Злучені Держави Америки розвинуться у наймогучійшу і найбогатшу державу на світі, бо прилучиться до них Канада, прилучаться всі держави середущої Америки і велика часть Австралії.**

Кольонії европейських держав в Азії й Індіях дістануть повну незалежність.

Дальшим кроком того розвитку буде **зєдинення всіх держав світа.** Автор тої пророчої книжки гадає, що **до того зєдинення прийде в 10-ім тисячелітті після народженя Христа.** Монархій тоді взагалі не буде. Устрій ріжних держав буде ріжний, але кождий републиканський. **Президенти поодиноких републик вибиратимуть собі одного начального президента,** що поправді є деяким відступом до відносин монархізму. Цей ґенеральний президент буде до деякого степеня **королем світа,** але з тим застереженням, що його власть не буде дідична, а обмежена до пятилітнього володіння. Колиб головний президент Злучених Держав Світа не сповняв як слід своїх обовязків, тоді президенти поодиноких держав можуть його скинути з уряду на основі відповідної ухвали.

Коло 1960-го року це, що нині називаємо пролетаріятом, зачне зовсім зникати. Завдяки здобуткам найновійшої техніки **вбожество і недомагання перестануть істнувати.** Так пропаде жерело невдоволення, з якого беруть свої сили всі ліворадикальні партії. У 80-тих роках цього століття боротьба між капіталістами і робітниками закінчиться повною угодою. Суспільні ріжниці зникнуть. Перебудова світа буде здобутком побідної техніки.

В 2000-ому році сила, витворена машинами без помочі людських рук, рівнятися буде чотиром міліярдам людських сил.

Коло 1970-го року буде введений семигодинний день праці, а 30 літ пізніше 6-годинний, без найменшої шкоди для продукції. Цей заощаджений час можна буде вжити на витворювання як найбільше комфортних уладжень. Жінки могтимуть легко працювати у професійній праці, бо господарська праця, завдяки технічним винаходам, буде зовсім уодностайнена.

В 2200-ому році комунікація буде така знаменита, що **землю можна буде облетіти на протязі 24 годин.**

Кождий робітник, кождий урядовець на вакаціях могтиме подорожувати далеко по суші і по морі. Недільні прогульки з Берліна до Ню Йорку, з Парижа до Москви, Лондону, Пекіну, Сан Франціско, до Тімбукту будуть на денному порядку.

Один професор у Шикаґо збудує акумулятор, що збиратиме **сонічні проміні** від хвилі сходу аж до заходу сонця, а потім **уночі проміні ці акумулятор розсилатиме довкола.** Цей збірник світла, побудований шикаґовським професором, матиме промір десять метрів. Шикаґовська міська управа закупить цей апарат і ція одна світляна куля, поміщена на висоті 150 метрів, освітлюватиме ціле місто. Санкт Фар призначує цей винахід на 2035-тий рік.

В половині 20-го століття вчені й далі пробуватимуть **дістатися на інші планети.** Найближчою метою буде **місяць.** Побудують ракетові кораблі, але в 1960-ому році вони дістануться лише на висоту 200 км. **Експедиція на місяць у 1993-тому році не вдасться.** Ракета не вернеться вже на землю, а залога того воздушного корабля згине з голоду й удушення. **Щойно в 2700-ому році люде, що житимуть на емлі, у кулистому апараті зможуть дістатися на місяць. Інжинири вийдуть на поверхню місяця в одягах нурців.** Пятьдесять літ пізніще **місяць буде улюбленим прогульковим місцем, а подорож туди треватиме ледви дванацять годин!**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Чорний.

З БИТВ О ЛЬВІВ

(Докінчення).

(12)

Дня 25/II. 1919 р. вечером дістаємо такий приказ: „Завтра, то є 26/II., о 6. год. рано, на приказ команди бриґади наступає завішання оружа на фронті. По згаданій годині не можна вже стріляти. В 10-ій годині перед обідом переходить на нашу сторону антантська комісія, яка має усунути всякі спори між Українцями і Поляками. Всякі порозуміння відбуваються тільки по головнім шляху Сихів—Львів. Про розпочаття воєнних кроків повідомиться сотні окремим приказом".

Ніхто з нас не сподівався цего. Завішення оружа принято холоднокровно, бо знаємо, що з того не вийде нічого.

На другий день рано перед 6-ю годиною чути ще наш скоростріл. Надходить 6-а година і на фронті стає цілковита тишина. Не чути ані одного стрілу. В 10-ій годині перед обідом приходить частина заповідженої місії. Се ніби Англійці, Французи, Італійці і инші. Потім переходить наша місія до Львова і з тим всім богато клопоту. Для жовніра ліпше сидіти в рові ніж бавитися в якісь місії. Що хвилі приходять ріжні курієри з листами до нашої Начальної Команди, а від нас знова до Львова. Чоловік більше змучений, як в наступі. І в ночі нема спокою.

Варти наші стоять так, як дотепер стояли, бо Ляхови не можна вірити.

Дня 27/II. о 10-ій годині перед обідом переходить через лінію голова антантської місії, французький ґенерал Бертлемі, англійський полковник і инші офіцири. Ляхів нема ані одного. Поляки привезли їх автами, а ми, яко демократи, веземо їх фірами, на яких поароблено „сидження" з кошуту та соломи. Місія удається до Ходорова, до нашої Начальної Команди.

По обіді приходять до наших дротів (на місце, яке призначено для парляментарів, рівно віддалене між нашими і ляцькими дротами) два польські офіцири з білою фанкою в руках, яко парляментарі, зі скаргою, що ми копаємо окопи, що противиться завішенню оружа. Однак справа мається зовсім противно. Ми не копаємо, а Ляхи копають, але Лях безличний. При тім розбалакалися ми про перемире. Ляхи певні, що прийде до угоди межи Українцями і ними. (Видно, що круто з ними). На це кажемо ми їм, що Українців і Поляків може погодити тільки меч! Навіть як би прийшло до угоди, то боротьба не устане. Це буде тільки угода для оружа! Дальше признають Ляхи, що наша артилерія дуже добре ціляє, бо два дні перед завішенням оружа наробила їм богато шкоди, а між иншими їх командант полку поляг від нашого ґранату. „Рівнож і скоростріли ваші добре стріляють". Як приємно почути таке! Вони відходять... У Львові чути великий рух... Залізниці, авта і т. д. Львів зовсім віджив.

Вечером вертає антантська місія назад, а з нею йде і наша до Львова. Від нашої місії довідуємося таке: „Переговори не доведуть до нічого, бо Поляки жадають по Буг, ну, а на це ми знова не можемо згодитися".

До 3-ої сотні доходить знова доповнення. Тепер числить сотня 200 людий і два скоростріли. На другий день командант сотні інформує стрільців про перебіг переговорів. Всі стрільці, довідавшися, що Ляхи хочуть аж по Буг, є за дальшим провадженнем війни і то так довго, доки не увільнимо нашу дорогу землю від ворога аж по Сян. Кождого кличем є: „Або добути, або дома не бути".

Наша полева сторожа в перших хатках на право головної дороги бере до неволі двох Ляхів, які прийшли сюда по картофлі, бо, мовляв, у них голод. Крім того нарікають оба, що їх офіцири бють. По цих обох пізнати, що з Ляхами дуже круто. Зараз оден з них за кватирку горівки і кусень хліба зрадив нам місце польських скорострілів, що було правдою.

Вечером дістаємо такий приказ: „Переговори не довели до нічого. Зі завтрішним днем т. є 1/3-тим почавши від 9. год. рано продовження воєнних операцій". Славно! З великим задоволенням приймаємо цю вістку і на другий день рано о 9-тій год. наша артилерія починає стріляти просто на місто, з тою ріжницею, що не тільки полевими пушками, а вже обзиваються і тяжкі гармати, які прийшли до нас підчас перемиря. Наша панцирка підсувається зовсім під ворожі позиції і помагає нашим батеріям у їх тяжкій праці. Ляхи мовчать, лиш деколи відозвуться. Серед нашого стрілецтва настрій чудовий. Так переходить день. На другий день знова канонада з нашої сторони.

Одного дня наша тяжка і легка артилерія цілий день обстрілює Львів. В нас гуркіт, що нічого не чути крім ревів та свистань наших куль. Нараз по обіді чути страшну експльозію, від якої аж хати задрожали. Виходимо на двір і бачимо таке: над Львовом велика хмара диму, а в місті чути безнастанне гуркотіння... Що це є? Всі дивимося в сторону Львова, але у першім моменті не можна зорієнтуватися, що властиво є на річи? Наша артилерія також перестала бити і стала приглядатися гарному явищу... Аґа! Се наша артилерія розбила у Львові амуніційний магазин і тепер там експльозія. В тім моменті обзиваються всі наші батерії і керують свої стріли впрост у то місце. Являється наша панцирка і піддержує огонь. З ляцької сторони ані одного стрілу. Гуркіт гармат заглушує все. Чисте пекло, а у Львові тимчасом починає експльодувати і порох. Від часу до часу видно ясні полуміни... то все втихає, то знова яснійше стає. Наша артилерія перестає стріляти. У Львові палиться цілу ніч. Не на дармо стріляла наша тяжка артилерія. Ляхи спокійні, як ніколи.

В тім зближається весна, а з нею гине сніг, з якого лишається богато болота. Довкола цегольні бродимо висше колін по болоті, а до того ще до середини цегольні напливає вода. Наші стрільці уміють зарадити лихови. Довкола цегольні копають рів, яким спливає вода. В цегольні — в середині — будуємо з дощок „прічі", а огонь палиться вже в печах, які наші стрільці вибудували. В селі Козельниках також повно болота, так, що нічю годі перейти. Се знова спинює всякі наступи.

Я відходжу зі сотні, тому і кінчу свої спомини.

(Кінець).

МАРКС І ЛЕНІН — ІКОНАМИ.

У „Рабочій Газеті" з дня 24. червня читаємо статейку, де редакція жалується, що релігійні сектанти „таки вже занадто приноровлюються до духа епохи". Слухайте: „Баптисти прикрашають місця своїх зборів за прикладом робітничих клюбів — портретами, гаслами і плякатами. Поруч фотографій і образів усіх можливих „старців", богоугодників, святих, висять також портрети Маркса і Леніна, освічені блідим світлом лямпадок".

ТРАГЕДІЯ НЕЩАСНОЇ ЛЮНИ.

Дрібне часописне оголошення стало сьогодні важним посередником між людьми: купно-продаж, посади, подружжа — оте все полагоджується сьогодні в великій частині через дрібне оголошення. Задумала використати цього посередника молода 23-літня семинаристка, що ізза ріжних причин не могла скінчити семинаря. Треба було знайти якесь заняття, щоб якнебудь прожити та не бути надмірним тягаром для батьків.

На дрібне оголошення прийшли листи. Такий, то й такий Іван Бондарук в селі Бушковичах, горохівського повіту, потребує вчительки для своєї дитини. Зголошуватися в православній парохії в селі Бушковичах. Дівчина покидає свою дотеперішню посаду в Луцьку і, діставши від згаданого Івана Бондарука гроші на дорогу, виїздить у Бушковичі.

На приходстві в Бушковичах приняв учительку дуже ввічливо православний парох о. Петро Огризко. Тільки Івана Бондарука нема. Треба трошки почекати, він зараз надійде. І дівчина чекає. Вона рада, що її так ввічливо приняли, та що остаточно осяде на якийсь час. Але чекати треба довго. Вона їхала цілу ніч. Не спала. Втомлена.

Але батюшка Огризко дбає про своїх гостей. Він знав, що то значить нещастя, біда та клопіт. Його жінка, засуджена за якусь провину, відсиджує довгу кару в тюрмі. На кожного може впасти нещастя. Як не таке, то инше. Треба бути до людей добрим та ласкавим. І молоду, втомлену Люну аж дивує ввічливість батюшки. „Покладіться в ліжко та відпочиньте. Іван Бондарук не забариться".

Дарма, що батюшка Огризко священик. В ньому сидить такий звір, як в багатьох людях у теперішніх часах. Тільки що в багатьох він приспаний та спить нераз вічним сном, а в батюшки Огризка збудився. Невідомо, як часто той звір у батюшки Огризка будився, але на цей раз він не заспав. І батюшка спокусився на молоде тіло приватної вчительки.

Збуджений звір батюшки Огризка не мав вже стриму. Дарма, що дівчина плакала і просилася. Батюшка замкнув її і не пустив з хати. А в дівчини ні одного гроша на дорогу. Не може дати собі ради. А звір батюшки Огризка шаліє по кілька разів денно. Від 3-го до 22-го травня.

Звір притих. Обізвався страх перед відповідальністю. І батюшка пише добровільну умову: „Я, священик Петро Огризко, парох в Бушковичах горохівського повіту, зобовязуюся заплатити як відшкодування за те, що я під фалшивим назвиском звів учительку панну..., 250 долярів. Цю квоту зобовязуюся заплатити зараз в готівці половину, а другу половину тримісячним векслем".

Згідно з власноручно написаною, але не підписаною умовою, батюшка Огризко виплатив своїй жертві 800 золотих і виставив вексель на 1000 золотих. Але в часі, коли дівчина лягла хора до ліжка і лежала в гарячці, зникли з її подорожнього коша 500 золотих, на які зявився непідписаний і невиповнений вексель і зникли всі особисті документи.

Маючи вже досить своєї жертви, батюшка Огризко став робити заходи, щоб поліція відставила дівчину до місця її приналежности, як таку, що не має ніяких особистих документів. Але якось воно не йшло. Дівчина лежала хора в ліжку, батюшка рятував її окладами з води і оцту.

Дня 24-го травня зайшов до батюшки Огризка громадянин з сусіднього села Іван Лесняк. Побачивши в хаті хору жінку, запитав, що сталося. А батюшка: „От біду собі спровадив, рятуйте мене з того". І розказав всю історію з проханням, щоб Лесняк поміг йому якнебудь позбутися дівчини. Лесняк забрав дівчину до свойого дому, а батюшка дав знати на постерунок, що в околиці є дівчина без документів, яку треба відіслати домів. Не сказав же батюшка нічого, що ця дівчина була в нього від 13-го травня і він не зголосив її побуту.

Прийшовши до здоровля, дівчина поїхала до своїх батьків до міста Стрия, щоб виробити собі особисті документи. По дорозі відфотографувалася у Львові, щоби мати світлини до документу і одну з тих світлин залишила батькам з словами на обороті: „На тихий спомин від нещасної Люни". Не кажучи батькам нічого про свою нещасливу пригоду, виїхала в сторону, де стрінуло її нещастя.

Від звірського вчинку батюшки Огризка минуло п'втора місяця. Нещасна дівчина почула в собі наслідки того вчинку. І це було тим нещастям, якого вона не могла пережити. Пляшечка оцтової есенсії мала вибавити її від сорому перед батьками, родиною та знайомими. Дня 22-го червня нещасна Люна вмерла, як самогубниця в володимирволинській лічниці.

Вся ця трагічна історія найде свій епільог в суді, до якого вдаються батьки нещасної дівчини, обвинувачуючи батюшку Огризка за насильство над дочкою та приведення її через те до самогубства.

БОРОТЬБА З КОМУНІЗМОМ НА ДАЛЕКІМ СХОДІ.

До большевицької преси доносять з Токіо, що японські націоналістичні організації звернулися до уряду з доманганням, щоби покладено врешті край комуністичній агітації большевиків у східній Азії, а в першу чергу в Японії. Провід японських націоналістів повідомив уряд, що японські націоналісти готові заснувати військово зорганізовані відділи для боротьби з большевизмом. Дальше домагаються японські націоналісти, щоб уряд усунув большевицьких агітаторів, які працюють під покришкою дипльоматичної чи торговельної праці совітів. Большевицька преса виступає очевидно з домаганням до московського уряду, щоби цей зажадав в Токіо негайно розвязання японських націоналістичних боєвих організацій, погрожуючи... дипльоматичним конфліктом.

Гумор і сатира.

ДОБРОВІЛЬНІ МУЧЕНИКИ.

Нема нічого більі огидного, коли який темняк зачинає говорити мовою, якої не тільки не розуміють слухачі, а й сам темняк.

Такий тип дуже добре висловивсяб своєю рідною мовою і він би не верз дурниць другі зрозуміли, що він хоче сказати.

Таке колись було з Українцями в російській армії.

Іде до війська людиною, навіть пісні уміє співати, а вернеться з тої московської науки белькотячою худобиною.

Так, мов би йому язика втяли, або посипали червоною паприкою.

Та Українець в московському війську змушений був цвенькати та ламати язика — за тим Москалі дивилися.

А от в Америці є добровільні мученики.

Поки не знався з товариством Качковського, був людиною, а пізнавши отсе зборище недорік, губив дар мови.

Вже не говорив „зробити", а виломлював „сделати", як це калічить редактор „Правди".

Він бідний пнеться „русскій языз" пізнати, а „русскій язык" не хоче його знати.

Тай ще сперечається зі Шкодою, що знає лише „русскій язык", та „русскую" літературу. Та доказує, що читав повість московського письменника Гребенщикова скорше ніж вона появилася з друку.

Бідний редактор!

Не знає, що повість ця вийшла далеко скорше ніж редактор „Правди" навчився читати по московськи, не те, що розуміти прочитане.

Та вже Бог простить темному чоловікові.

Забрали його Москалі, задурили голову, що „Россія" то є носій культури, а „пісателі" московські тільки й знають, що дбають за добро Українців, Білорусинів, Кавказців, Бухари, Хиви, Фінляндії, Латвії, Естонії „і прочая і прочая і пр."

А як тим народам жилося добре під „культурною Московю" то за те може свідчити заборона друкувати книжки інчими мовами крім „общепрінятаво рускава язика".

І справді, на що сили розпорошувати?...

Пиши по „рускі".

Не знаєш по „рускі" — не пиши.

Як би то добре було, як би той московський закон та в Америці завести.

Наприклад: Редактор „Правди" не знає мови?

Учися!

Не вмієш писати по „рускі"?

Не пиши!

Не добре розумієш прочитане московське?

Не сперечайся!

Гребенщикова оцінка Москаля та Московії не подобається? Гребенщиков не винуватий, що Москалики такі некультурні.

Точнісенько, як тая баба, котру чоловік бив. Коли за неї заступилися, накинулися на оборонця:

Чоловік знає, за що жінку бє! Значить: учить.

Хоч би хто вибив редактора „Правда" можеб він тоді дечого корисного навчився

А так заплутався бідака в „русском языкѣ", як та рибка в ятері і:

Не туди, Микито, й не сюди, Микито.

Бідний редактор!

Нещасний мученик!

Спасіть його!

Василь Шкода.

БЕЗРОБІТТЯ В ХАРКОВІ.

Вся харківська преса однозгідно стверджує, що безробіття в Харкові просто застрашуючо зростає. Після останніх звітів урядової біржі праці стверджено, що з 1-го липня ц. р. є в Харкові 35,000 безробітних, з того поверх 13,000 жінок та 2,000 підлітків. Боротьба з безробіттям незвичайно важка, бо все господарство Союзу переживає вже від кількох літ важку й затяжну крізу, яка при теперішній господарській політиці большевиків не має найменших вигядів на покінчення. Покищо уряд ратується перед розпукою безробітних мас допомогами, яких загальну суму підвищено останніми днями з 300,000 до 600,000 карб.

НАСЛІДКИ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ АГІТАЦІЇ.

Всякі страйки у Радянськім Союзі большевики кріваво переломлюють. Робітник у цій „пролетарській державі" мусить для „добра большевизму" працювати над сили при незвичайно низькім оплачуванню. У других країнах, натомісць, большевики не пропускають ніякої нагоди, щоби заколотити суспільний лад, при чому починається постійно від страйків. Після страйкових рухів у Греції повелося большевикам викликати страйки в Індії. З Кабулю доносять, що індійський страйк фабричних робітників досягнув величезних розмірів. Під теперішню хвилю страйкує в Індії 35,000 робітників. Страйковий рух в цій пребагатій країні росте з дня на день. Англійська влада рішила значно загострити боротьбу з большевицькою агітацією.

ЗА „БУДУВАННЯ УКРАЇНИ".

Дня 5. червня ц. р. побили тяжко в селі Хатках, підгаєцького повіту, Вавро, Щепан, Йосиф, і Бернат Павловичі — Пилипа Бойківського, напавши на нього зі словами: „Він будує тут Україну, треба йому дати козака".

